

С.П. Ратушняк

ПРАВОЗНАВСТВО
ЗБІРНИК ЗАДАЧ
9–11 класи

*Видання четверте, доповнене
і перероблене*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 34.0
ББК 67.0я721
Р25

Рецензент:
методист методкабінету міського
управління освіти м. Хмельницький,
вчитель історії та правознавства
вищої категорії, старший учитель

О.М. Шостак

Ратушняк С.П.

Р25 Правознавство: Збірник задач. 9–11 класи / Вид. 4-те,
допов. і перероб. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан,
2012. — 120 с.

ISBN 978-966-408-390-1

Посібник укладено за галузями права на основі навчальних програм для 9–11-х класів. Завдання різняться за рівнями складності та обсягом знань учнів.

Мета пропонованого посібника — практичне закріплення та використання набутих знань у процесі вивчення “Правознавства” як у 9, так і в 10–11 класах, а також розвиток зацікавлення правом у цілому.

УДК 34.0
ББК 67.0я721

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-408-390-1

© Ратушняк С.П., 2012
© Навчальна книга – Богдан,
майнові права, 2012

ВІД АВТОРА

Складність юридичної термінології та правничих текстів, перенасиченість підручників і посібників з правознавства великою кількістю термінів, значні обсяги програм за мінімальною кількістю навчальних годин ускладнюють процес набуття школярами правових знань. Саме через це втрачаються мотивація та бажання вивчати правові дисципліни, хоча правова освіта і правове виховання відіграють сьогодні особливу роль у формуванні правової культури та свідомості людей.

Мета посібника — практичне закріплення та використання набутих знань у процесі вивчення “Правознавства” як у 9-ому, так і в 10–11-х класах, а також розвиток зацікавлення правом у цілому.

Розгляд задач з описами юридичних ситуацій, якщо дозволяє час, для кращого розуміння подій доцільно розпочинати з аналізу правової ситуації за схемою:

- **Факти:** Що відбувається (відбулося)? Що ми знаємо про учасників справи? Які факти важливі, а які — другорядні?
- **Проблеми:** Якими нормами закону регулюється ситуація? У чому суть конфлікту? Що ми повинні зробити для вирішення ситуації?
- **Аргументи:** Ваші аргументи (зокрема, із законодавчої бази) на захист кожної зі сторін.
- **Рішення:** Яким буде ваше рішення? Які причини такого рішення? Якими можуть бути його наслідки?¹

Вирішення юридичних ситуацій дозволяє учневі застосовувати здобуті теоретичні знання у конкретних життєвих ситуаціях, робити аргументовані висновки.

Таким чином, використання активних (інтерактивних) технологій у процесі вивчення правознавства сприяє не лише формуванню позитивної поведінки щодо законодавства, а й дозволяє практично застосовувати набуті знання, захищати і користуватися своїми правами.

¹ Практичне право: Навч. посібн. для 8 (9) кл. середн. загальноосв. навч. закл. / За ред. О.І. Пометун. — К.: Генеза, 2001. — С. 160.

<1. ДЕРЖАВА>

1.1. Про ознаки якої влади йдеться в наведених ситуаціях?

- а)** 28 червня 1996 року Верховна Рада України прийняла Конституцію України;
- б)** Хрещення православних християн священником відбувається у церкві і супроводжується зануренням у купель;
- в)** Президент України призначив Генерального прокурора України;
- г)** Сім'я Андрія (12 років), що мешкає у м. Хмельницькому, вирішила переїхати на постійне проживання у м. Львів. Андрій не хоче переїжджати, оскільки у Хмельницькому у нього друзі, дружний клас, спортивна секція. Але, незважаючи на все це, Андрій змушений був переїхати разом із батьками;
- г)** У вересні 1973 року в Чилі, в результаті перевороту і при підтримці військових, владу захопив генерал Аугусто Піночет.
- д)** Батьки заборонили сину грати на комп'ютері протягом тижня в зв'язку з тим, що він став погано навчатися;
- е)** Конституційний Суд України визнав неконституційними ряд статей у законі, прийнятому Верховною Радою України;
- е)** У зв'язку із серйозною аварією на міському водогоні начальник міськводоканалу видав наказ про відкликання із відпустки кількох провідних спеціалістів підприємства;
- ж)** Політрадою партії «А» було прийнято рішення про перехід в опозицію до правлячої коаліції партій на всіх рівнях — від Верховної Ради України до міських рад;
- з)** Людям, які сповідують іслам, забороняється вживати вино та свинину.

1.2. Яким теоріям походження держави і права відповідають наведені твердження?

- а)** Пізнати природу держави неможливо, оскільки вона має божественне походження. З цього випливає ідея необхідності вихваляння держави, її вічності, недоторканості і залежності від релігійних організацій та діячів, вимога покірності і покоря усіх перед державною владою;
- б)** Держава — це результат історичного розвитку сім'ї, абсолютна влада монарха є продовженням влади батька в сім'ї;

• *Стаття 827. Договір позички*

За договором позички одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає або зобов'язується передати другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку.

4.3.19. Сім'я Сидоренків, їдучи відпочивати на море, з міркувань безпеки залишила своїм сусідам Климовичам на збереження аудіо-та відеотехніку, дозволивши їм користуватися нею. Коли Климовичі були на роботі, побутову техніку викрали злодії. **Чи нестимуть відповідальність Климовичі?**

4.3.20. Неповнолітньому Оресту (13 років) бабуся заповіла дачний будинок. Орест із батьками та молодшим братом живуть в однокімнатній квартирі. Його батьки на власний розсуд, намагаючись покращити житлові умови сім'ї, продали будинок і отримані кошти та свою однокімнатну квартиру обміняли на двокімнатну. **Дайте оцінку юридичній ситуації. Чи є дії батьків Ореста законними?**

4.3.21. Громадянин Олексієнко придбав легковий автомобіль із перебитими номерами двигуна та кузова, не знаючи, про його викрадення. Через рік, в результаті проходження технічного огляду у міліції, це було виявлено інспектором. **Як буде вирішено ситуацію?**

4.3.22. Шістнадцятилітньому Олексію на день народження батьки подарували спортивний велосипед, на якому хлопець катався із друзями щодня. Через рік за згодою батька Олексій продав велосипед своєму товаришу Макареві (18 років). **Чи буде даний договір визнано дійсним? В яких діях Олексія знайшли відображення його права як власника (право володіння, користування, розпорядження)?**

4.3.23. **Визначте право володіння, користування та розпорядження у таких ситуаціях:**

- Отримання будинку у спадок;
- Керування автомобілем за довіреністю;
- Купівля магнітофона за заниженою ціною у наркомана;
- Здача складу в оренду;
- Передача майна у користування;
- Знищення художником власної картини;
- Скупка краденого;
- Продаж квартири власником.

4.3.24. Визначте форми і види власності:

- Ранець школяра;
- Залізничний вокзал;
- Міська школа;
- Телевізор, куплений подружжям;
- Земля сільськогосподарського кооперативу;
- Майно осіб, котрі ведуть фермерське господарство;
- Майно інституту;
- Майно товариства з обмеженою відповідальністю.

4.3.25. Учні дев'ятого класу збиралися у туристичний похід, купивши у магазині багато різних банок консервованих продуктів. У школі під час складання рюкзаків було виявлено, що усі 10 банок із курячим паштетом здулися. Вважаючи, що консерви неякісні, учні вирішили повернути їх у магазин та забрати гроші. **Як буде вирішено ситуацію? Відповідь обґрунтуйте.**

4.3.26. Проїжджаючи повз дитячий майданчик на власному автомобілі, громадянин Сушилов побачив, що на дорогу вибіг хлопчик за м'ячем. Намагаючись врятувати йому життя, Сушилов змушений був звернути різко праворуч і, виїхавши на тротуар, пошкодив паркан та ворота приватного будинку. **Чи буде нести відповідальність Сушилов? Відповідь обґрунтуйте. Як вирішити ситуацію?**

4.3.27. Коли дев'ятикласник Мишко вигулював собаку у парку поблизу проїжджої частини, спустивши його з повідка, він раптово вибіг на дорогу. У цей час на шосе з-за рогу з'явився автомобіль, що рухався на невеликій швидкості. Водій автомобіля різко загальмував, та собака все одно на великій швидкості "врізався" в автомобіль. В результаті було пошкоджено бампер та фару автомобіля. Собака отримав численні ушкодження та перелом передніх лап. У відповідь на вимогу водія відшкодувати збитки батьки хлопця заявили: "А хто нам відшкодує витрати на лікування собаки?" **Як буде вирішено ситуацію?**

4.3.28. У громадянина Каштанова є дружина, її дочка від першого шлюбу, яку Каштанов удочерив, син, мати, брат. **На скільки частин буде поділено його майно після смерті за відсутності заповіту? Вкажіть осіб, які отримають спадок.**

4.3.29. Після смерті в автокатастрофі подружжя Остапових на їхнє майно претендують: син (21 рік); донька (17 років); рідний брат помер-

24. “Про місцеве самоврядування в Україні” (21.05.1997 із змінами на 2001 р.).
25. “Про судоустрій” (07.02.2002 р.).
26. “Про статус суддів” (від 15.12.1992 із змінами на 2001 р.).
27. “Про Конституційний Суд” (16.10.1996 р. із змінами на 1997 р.).
28. “Про прокуратуру” (5.11.1991 із змінами на 2002 р.).
29. “Про міліцію” (20.12.1990 із змінами та доповненнями на 2002 р.).
30. “Про Службу безпеки України” (25.03.1992 із змінами на 2002 р.).
31. “Про державну податкову службу в Україні” (4.12.1990 із змінами на 2002 р.).
32. “Про адвокатуру” (19.12.1992 і з змінами на 2002 р.).
33. “Про нотаріат” (02.09.1993р. із змінами на 2002 р.).
34. “Про встановлення розміру мінімальної заробітної плати на 2003 р.” (26.12.2002 р.).
35. “Про прожитковий мінімум на 2003 р.” (28.11.2002 р.).
36. “Про Державний бюджет України на 2005 р.” (25.03.2005 р.).
37. “Про пенсійне забезпечення” (5.11.1991 із змінами на 2002 р.).
38. “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” (19.12.1996, із змінами на 2002 р.).
39. “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім’ям” (1.06.2000).
40. “Про державну допомогу сім’ям з дітьми” (у ред. від 22.03.2001 р.).
41. “Про зайнятість населення” (1.03.1991 із змінами на 2002 р.).
42. “Про відпустки” (15.11.1996 із змінами на 2000 р.).
43. “Про власність” (7.02.1991 із змінами на 1995 р.).
44. “Про захист прав споживачів” (12.05.1991 із змінами на 2002 р.).
45. “Про державну службу” (16.12.1993 із змінами на 2001 р.).
46. “Про звернення громадян” (2.10.1996 із змінами на 1999 р.).
47. “Про систему оподаткування” (18.02.1997 із змінами на 2002 р.).
48. “Про податок з доходів фізичних осіб” (22.05.2003 р.).
49. “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб” (15.05.2003 р.).
50. “Про державний реєстр фізичних осіб — платників податків” (22.12.1994 із змінами на 1999 р.).
51. Декрет Кабінету Міністрів України “Про прибутковий податок з громадян” (26.12.1992 із змінами на 2002 р.).

Монографії, підручники, посібники, публікації:

52. *Дрожжина С.В.* Основи правоведення. 34 конспекта уроков по программе Міністерства образования Украины. — Донецк: Академия, 1998. — 200 с.
53. *Дрожжина С.В.* Правоведение. Сто задач: Учебное пособие. — Донецк: Центр подготовки абитуриентов, 1998. — 64 с.

54. *Колодій А.М., Копейчиков В.В.* та ін. Загальна теорія держави і права. — К., 2000.
55. *Коляда І.А., Булда А.А.* Основи правознавства. 9 кл.: Метод. посіб. для вчителів. — К.: А.С.К., 2000. — 240 с.
56. *Котюк І.І.* Основи правознавства: Підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. зал. — К., 2002. — 320 с.
57. Кримінальне право (завдання до практичних і семінарських занять) : Навч. посібник / За ред. П.С. Матишевського, С.С. Яценка. — К., 1991. — 320 с.
58. *Куксенко С.І.* Соціально-економічні права громадян //Все для вчителя. — 2001. — № 31. — С. 2-28.
59. Ми — громадяни України: Навч. посібн. Із громадянської освіти/ За ред. О.І.Пометун. — К., 2001. — 236 с.
60. *Мишин А.А.* Конституционное право зарубежных стран. — М., 1999. — 382 с.
61. Основи правознавства: підр. для 9 кл. сер. загальноосвіт. шк. / За ред. І.Б. Усенка. — К., 2001. — 416 с.
62. Права людини. Підручник для 10-11 класів, ліцеїв та гімназій/ упорядник Л.Заблоцька. — К.: Право, 1997. — 266 с.
63. Практичне право: Навч. посібн. для 8(9) кл. середн. загальноосв. навч. закл./ За ред. О.І.Пометун. — К.: Генеза, 2001. — 168 с.
64. Правознавство: Підручник / За ред. В.В. Копейчикова. — К., 2002. — 736 с.
65. *Ратушняк С.П., Киданчук Н.С.* Правознавство: Курс лекцій: Навч. посібник для 10-11 класів. — Хмельницький, 2003. — Ч. I. — 160 с.
66. *Ратушняк С.П., Киданчук Н.С.* Правознавство: Курс лекцій: Навч. посібник для 10-11 класів. — Хмельницький, 2003. — Ч. II. — 146 с.
67. *Ратушняк С.П.* Правознавство: словник-довідник. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2005. — 144 с.
68. Теория государства и права/Под ред. Корельского В.Н. и проф. Перелова В.Д. — М., 2000.
69. *Трофимова З.В.* Основы правоведения. Вопросы. Тесты. Задания. Кроссворды. Учебное пособие. — Донецк: Центр подготовки абитуриентов, 1998. — 192 с.
70. *Шаповал В.М.* Державний лад країн світу. — К., 1999. — 228 с.
71. *Шаповал В.М.* Конституційне право зарубіжних країн. — К., 2000. — 322 с.

ЗМІСТ

ВІД АВТОРА.....	3
1. ДЕРЖАВА.....	4
2. ПРАВО.....	26
3. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО.....	33
3.1. Громадянство України.....	33
3.2. Особисті (громадянські) права та свободи людини і громадянина в Україні.....	36
3.3. Політичні права громадян України.....	37
3.4. Соціально-економічні права людини і громадянина в Україні.....	38
3.5. Соціальний захист.....	39
3.6. Права та обов'язки учнів.....	41
3.7. Обов'язки людини і громадянина в Україні.....	43
3.8. Вибори. Референдум. Органи державної влади та місцевого само- врядування.....	45
4. ГАЛУЗІ ПРАВА УКРАЇНИ.....	53
4.1. Трудове право.....	53
4.2. Сімейне право.....	63
4.3. Цивільне право.....	67
4.4. Господарське право (підприємницька діяльність).....	75
4.5. Фінансове право.....	77
4.6. Адміністративне право.....	79
4.7. Кримінальне право.....	82
ВІДПОВІДІ.....	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	116

Навчальне видання

РАТУШНЯК Святослав Петрович

ПРАВознавство

Збірник задач

9–11 класи

видання четверте, доповнене і перероблене

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактори *Галина Турчин, Донара Пендзей*

Обкладинка *Володимира Басалиги*

Комп'ютерна верстка *Надії Магальяс, Галини Телев'як*

Підписано до друку 28.03.2012. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 7,00. Умовн. фарбо-відб. 7,00.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-408-390-1

